

62 מדייק רב אשי שבהכרח המשנה שנויה כשיטת רבי יהודה: דהרי
63 קתני במשנה לקמן (ג.) שיש העריות שיפורטו בסמוך חמורות מחמש
64 עשרה עריות אלו השנויות במשנתנו. שכן חמש עשרה עריות
65 אסורות רק על היבם אבל מותרות לאחיו המת, ואילו שש אלו
66 חמורות יותר משום שהן אסורות על כל האחים. ומכני שתי
67 נשואות [-יכולות להנשא] רק לאחריים ולא יתכן שיהיו נשואות
68 לאח המת ויפלו ליבום לפני אחיו, לפיכך צרותיהן מותרות לאחיו.
69 שכן הלכה בידינו, שאין הערה אסורת את צרתה אלא במקום
70 יבום. ואלו הן שש החמורות, אמו, ואשת אביו, ואחות אביו,
71 אחותו מאביו, ואשת אחי אביו, ואשת אחיו מאביו. מאי אמו?
72 השנויה בין שש העריות החמורות, אילימא נשואת אביו. לא יתכן
73 לומר כן, שאם כן היינו אשת אביו, וכבר נשתנה אשת אביו לפני
74 עצמה בין שש עריות אלו. אלא לאו [-וכי לא] מדובר באמו שהיא
75 אנוסת אביו, וקתני שאין פוטרת צרותיהן מפני שתי נשואות
76 לאחריים. ויש לדייק מכך, לאחריים אין - דווקא לאחריים הן נישואות,
77 אבל לאחיו לא ינשאו. מאן שמעת ליה דאית ליה האי כפרא - ומי
78 הוא התנא הסובר שאף האחים אסורים בה משום שהיא אנוסת
79 אביהם אף על פי שאינה אמם, ודאי רבי יהודה הוא דאמר פאנוסת
80 אביו. ומשום הכי לא תני ליה לאמו אנוסת אביו במשנה בכלל ט"ו
81 עריות הפטורות את צרותיהן, משום שאין נשואות לאחיו אלא
82 לאחריים, ואין צרה אלא מאת.
83 אמר ליה רבינא לרב אשי, והלא אף לרבי יהודה נמי משפחת לה
84 שתהיה אמו אנוסת אביו נשואה לאחיו, וכגון דאי עבר ונסיב -
85 שאם עבר אחיו על איסור זה ונשא את אנוסת אביו, קידושין
86 תופסים בה בדיעבד. שהרי אין באנוסת אביו איסור כרת אלא
87 איסור לאו בעלמא, וקידושין תופסים בחיובי לאוין, ואם מת בלא
88 בניס היא נופלת ליבום לפני אחיו. ומאחר שאסורה היא על היבם
89 באיסור ערות אמו, הרי היא פוטרת אף את צרתה מן החליצה
90 והיבום. ושוב חוזרת קושיית לוי למקומה, מדוע לא נשתנה אמו
91 אנוסת אביו בכלל העריות הפטורות את צרותיהן.
92 תירץ לו רב אשי: לא נשנו במשנתנו אלא נשים שהן נשואות לאח
93 המת בהיתר, אבל דאי - הנשואות באיסור שרק בדיעבד תופסים
94 בהן קידושין, לא קתני במשנתנו.
95 רב אשי מקשה על פירושו בדברי רבי: אמר ליה רב אשי לרב פהנא,
96 הלא אף בנישואי היתר בלא דאי - בלי שעבר המת על איסור
97 בנישואין אלו, נמי משפחת לה שתהיה אמו אנוסת אביו פוטרת
98 את צרתה. וכגון שעקב אנס את פלתו שרה אשת בנו ראובן
99 והוליד ממנה בן ששמו שמעון, ופלת [ראובן] בלא בניס ונפלה לה
100 אשתו שרה קמי קרה [-לפני בנה] ליבום [צירוף ג.] ומינא [-ומתוך]
101 דאיהו אסירה לו משום ערות אמו, צרתה נמי אסירה עליו ונפטרת
102 מן החליצה והיבום, כדין צרת ערוה. ואם כן שוב יקשה, למה לא
103 נשתנה במשנתנו אף אמו בכלל העריות הפטורות את צרותיהן.
104 הגמרא מביאה את תירוץ של רב כהנא: אמר ליה רב כהנא,
105 פאחותה דהתירא קמיירי - באחותה של היתר עוסקת משנתנו,
106 פאחותה דאיסורא לא קמיירי - אבל באחות שנוצרה על ידי ביאת
107 איסור לא עוסקת משנתנו, ולפיכך לא שנתה ערות אמו אנוסת
108 אביו.
109 הגמרא מביאה שנחלק לוי על תשובת רבי: ואף על פי כן שהשיב
110 לו רבי ללוי שאי אפשר לשנות במשנתנו אף את אמו אנוסת אביו,
111 מכל מקום פדקא לוי פמתניתיה - הגיה והוסיף לוי במשנתנו גם את
112 אמו אנוסת אביו. ואף שמשנתנו שנויה בשיטת רבי יהודה,
113 ולשיטתו לא מצינו שתפטור אמו את צרתה אלא אם כן נשא
114 אותה אחיו באיסור, סובר לוי שהמשנה מדברת גם בנישואי
115 איסור. דתני לוי בגירסת משנתו, אמו, פקמים שהיא פוטרת את
116 צרתה, ופקמים שאינה פוטרת את צרתה. כיצד, אם היתה אמו
117 נשואת אביו, ונשאת לאחיו מאביו ולו עוד אשה נוספת, ומת אחיו
118 בלא בניס [צירוף ד.] זו היא אמו שאין היא פוטרת את צרתה, שהרי
119 היא אסורה אף על האח המת באיסור כרת של אשת אב. ואין
120 קידושין תופסין בחיובי כריתות. ומאחר שלא היתה אשת המת
121 מעולם, כשמת אח זה אינה נופלת כלל ליבום לפני בנה, ועל כן
122 אינה אסורת עליו את צרתה.

1 זה יהיה סיפנייה לסדר זה, מת נולד ויבם, מת נולד ויבם - מת
2 ראובן ונולד יששכר ויבם לוי, מת שמעון ונולד זבולון ויבם
3 יהודה, שלשיטת רבי שמעון באופן זה תיתכן מציאות של אשת
4 אחיו שלא היה בעולמו שתהא מותרת לזה ואסורה לזה.
5 ומקשה הגמרא: הרי לדברי רב ספרא שנה רבי חייא בדברי
6 המשנה כלל זה של שתי אחיות אף באופן שאינו עולה אלא
7 בשיטת רבי שמעון בלבד. ומאחר שדין זה של רבי חייא מוסב על
8 דברי המשנה, נמצא שדיברה המשנה אף בדבר השנוי במחלוקת.
9 ולפי זה צודקים דברי לוי, שיש לשנות במשנתנו אף את אמו
10 אנוסת אביו בכלל העריות הפטורות צרותיהן מהחליצה והיבום,
11 ומדוע דחה רבי את דבריו.
12 מתרצת הגמרא: אלא לרבי הני קללי לית ליה - אכן רבי אינו
13 מסכים עם הכלל שקבע רבי חייא, שבכל העריות אני קורא
14 'האסורה לזה מותרת לזה', ולשיטתו אין לשנות דין זה באשת
15 אחיו שלא היה בעולמו, שכן אין לשנות במשנתנו דין השנוי
16 במחלוקת.
17 הגמרא מתרצת תירוץ אחר על הקושיא האמורה: רב אמר קרתינא
18 קמייה רב פהנא אמר משמיה דרבא - תירץ לפני רב כהנא בשם
19 רבא, לעולם אית ליה לרבי הני קללי של רבי חייא, ובכל העריות
20 שבמשנתנו אני קורא 'האסורה לזה מותרת לזה', ואף באשת אח
21 שלא היה בעולמו ששנויה במחלוקת. והכי קאמר ליה רבי ללוי,
22 הרי המשנה להלן (כז) מדברת מצירוף שני מקרים יחד, גם ששתי
23 אחיות נפלו ליבום לפני שני אחים, וגם שהיתה אחת מהן אסורה
24 על אחד האחים והשניה על אחר. ובאיסור אמו שהיא אנוסת
25 אביו רק פתח משפחת לה - לא מצינו אלא באחד ממקרים אלו,
26 או שכל אחת אסורה על אח אחר אך לא היו שתי אחיות, או שהיו
27 שתי אחיות אך רק אחת מהן היתה אנוסת אביו ואילו אחרתה
28 היתה מותרת לשניהם. אבל פתחתי [-בשני המקרים] יחד, גם
29 שיהיו שתי אחיות וגם שכל אחת מהן אסורה על אח אחר, לא
30 קמפכת לה באיסור אמו אנוסת אביו, שכן ממה נפשך, אי יעקב
31 שתי אחיות אלו, רחל ולאה, וילדה לו רחל את לוי ולאה את
32 יהודה, וליעקב עוד שני בניס מאשה אחרת, ראובן ושמעון, ונשא
33 ראובן את רחל אנוסת אביו שהיא אמו של לוי, ושמעון נשא את
34 אחותה לאה אנוסת אביו שהיא אמו של יהודה, ומתו ראובן
35 ושמעון בלי בניס [צירוף א.], אכן באופן זה אהותה שהיא אנוסת
36 משפחת לה - מצינו ששתי אחיות יפלו לפני בניס ליבום. אך
37 מקרה של 'האסורה לזה מותרת לזה' לא משפחת לה באופן האמור.
38 שהרי כשם שכל אחת מהן אסורה על בנה משום אמו, אסורה גם
39 אחרתה עליו משום אחות אמו, ושתייהן פטורות מחליצה ויבום.
40 ואי תאמר ששתי נכריות יעקב, וילדו לו את לוי ויהודה, ואחר
41 כך נישאו האנוסות לראובן ושמעון בני יעקב, ומתו ונפלו
42 האנוסות לפני לוי ויהודה [צירוף ב.], אכן באופן זה 'האסורה לזה
43 מותרת לזה' משפחת לה, שכן אשת ראובן מותרת ליהודה ואשת
44 שמעון מותרת ללוי, אולם הכלל האמור 'אחותה שהיא אנוסת או
45 חולצת או מתייבמת' לא משפחת לה במקרה זה. שהרי עיקר
46 חידוש המשנה הוא, שאף שאדם אסור באחות זקוקתה, אך אם
47 הזקוקה אסורה עליו משום ערוה אין היא נחשבת לזקוקתה, ועל
48 כן אחותה מותרת לו. וכשתייהן נכריות זו לזו בין כן אין כאן
49 איסור אחות זקוקה, ומעתה מיושב מדוע לא שנתה משנתנו 'אמו
50 אנוסת אביו', שכן לא שנתה אלא עריות שיתכן בהן דין שתי
51 אחיות המובא במשנה להלן.
52 הגמרא מביאה ביאור אחר בתשובת רבי ללוי: רב אשי אמר,
53 לעולם לית ליה לרבי הני קללי של רבי חייא, ולשיטתו אין הכרח
54 לומר שעל כל העריות השנויות במשנתנו נאמר הכלל שבתחילת
55 פרק ארבעה אחין 'האסורה לזה מותרת לזה', וכן בפלוגתא קמיירי
56 - המשנה נוקטת אף דברים השנויים במחלוקת. ומאי 'פמדומה אני
57 שאין לו מוח בקרקדו' דקאמר ליה רבי ללוי על שאלתו. הכי קאמר
58 ליה. מאי פקמא לא דייקת מתניתין, דמתניתין רבי יהודה היא [דאמר
59 פאנוסת אביו] - מדוע לא דייקת מהמשניות שבפרקנו שהן שנויות
60 דווקא בשיטת רבי יהודה, ולשיטתו אין מקום לקושייתך מדוע לא
61 שנתה המשנה אמו אנוסת אביו, כפי שיבואר להלן.

צרתה. ורבי יוחנן אמר, בין הוא ו-החולץ ובין שאר האהין של
המת, אינן חייבין לא על החלוצה פרת ולא על הצרה פרת, אלא
עוברים עליהן בלאו של 'שוב לא יבנה' בלבד.
מפרשת הגמרא את טעם מחלוקתם: מאי טעמא דריש לקיש הפוטר
רק את החולץ והחלוצה מכרת ומחייב את האחים ואת הצרות
בכרת, משום דאמר קרא בחליצה (דברים כה ט) 'ככה יעשה לאיש
אשר לא יבנה את בית אהיו, ודרשו מכתוב זה, פיון שלא פנה את
בית אחיו אלא חלץ שוב לא יבנה אותו, ואסור לו לבנותו ולבוא
עליה. ולכאורה אין צורך בדרשה זו כדי לאסור את החלוצה,
אלא יש לאסורה מסברא, שכן לאחר שחלצה פקעה זיקתה והרי
היא כאשת אח שלא במקום מצוה, אלא שנכתב כדי לנתק את
החלוצה מכרת של אשת אח ולהעמידה באיסור לאו של לא
יבנה'. ודווקא איהו ו-החולץ הוא דקא' בלא' יבנה' בלבד, אבל
שאר אהיו של המת שלא נאמרה בהם דרשה זו, פדקימי קיימי -
עומדים הם באיסור אשת אח שלא במקום מצוה שהוא בכרת.
ודווקא עלה דידה ו-על החלוצה הוא דקא' חולץ בלא' יבנה'
בלבד ולא בכרת, משום שרק אותה ניתקה התורה מכרת ללאו,
הא הצרה פדקימי קיימי - עומדת היא באיסור כרת של אשת אח
שלא במקום מצוה. ורבי יוחנן סובר, מי איכא מירי ו-האם יתכן
דכבר הוזהו דמעיקרא אי בעי האי חליץ ואי בעי האי חליץ, ואי בעי
לחייב חליץ ואי בעי לחייב חליץ - שבתחילה היה ראוי כל אחד
מהאחים לחלוץ, וכל אחת מהיבמות הייתה ראויה לחלוץ, ויהשתא
קאי עלה פרת - ועתה לאחר שחלץ אחד האחים לאחת היבמות
יעמדו שאר האחים ושאר הצרות באיסור כרת. אלא כשם
שהחולץ עצמו ניתק מכרת ללאו הוא הדין לכל אחיו, משום
דאיהו החולץ שליחותא דכל האחים קצבי בחליצתו, ואף הם
בכלל הניתוק ללאו של 'לא יבנה' כאילו חלצו הם עצמם. וכשם
שאין על החלוצה כרת, הוא הדין לצרותיה, משום דאיהי -
החלוצה שליחותא דצרה קעברה בחליצתה, ואף הצרות בכלל
הניתוק ללאו האמור כאילו חלצו הן עצמן.
רבי יוחנן מקשה על ריש לקיש מברייתא: איתביה רבי יוחנן לריש
לקיש, שנינו בברייתא, החולץ ליבמתו וחרד וקדשה ומה, צריכה
חליצה מן האהין. בשלמא לדידי, דאמינא ו-שאמרתי שאף אחי
החולץ פטורים מכרת על החלוצה, וחייבי לאוין בלבד נינהו על
ביאתה, היינו דצריכה חליצה מן האהין לאחר שמת החולץ בלא
בנים, שהרי חייבי לאוין חייבות בחליצה. אלא לדידה שאמרת
שאחי החולץ חייבים על החלוצה כרת, אמאי צריכה חליצה מהם.
הלא אף על גב שתפסו בה קידושין החולץ משום שאינו אלא
בלאו, מכל מקום על האחים היא אסורה באיסור כרת של ערות
אשת אח, וחייבי כריתות פטורות מן החליצה ומן היבום.
השיבו ריש לקיש: ולטעמיך - והלא אף לשיטתך קשה ברייתא זו.
דאיכא מה ששנינו בסיפא של הברייתא, אם חלץ לה אחד
מהאחים ולא קידשה, ועמד אהד מן שאר האהין וקדשה, אין לה
עליו בלום, ואינה צריכה ממנו גט, לפי שלא נקנתה לו כלל. ואי
דבריה שהאחים חייבי לאוין נינהו על החלוצה ואינם בכרת,
אמאי אין לה עליו בלום, והלא קידושין תופסים בחייבי לאוין. אלא
בהכרח שהאחים חייבים עליה כרת, ואין קידושין תופסים בחייבי
כריתות. נמצא שסותרת הסיפא את הרישא, שהרי אם הם חייבים
עליה כרת יש לה להיפטר מן החליצה, ובין כך תמוהה הברייתא.
אמר רב ששית ביישוב סתירה זו, לעולם אף האחים אין חייבין על
החלוצה כרת אלא בלאו בלבד, וכדברי רבי יוחנן. ודברי הרישא
נשנו בשיטת חכמים הסוברים שאין דין חייבי לאוין בחייבי
כריתות, אלא קידושין תופסים בהן, ועל כן חייבות הן בחליצה.
אבל דברי הסיפא אהאן ו-שנויים לפי שית רבי עקיבא, דאמר אין
קידושין תופסין אף בחייבי לאוין, ודינם בחייבי כריתות. על כן אם
קידשה אחד מהאחים, אין לה עליו בלום.
דוחה הגמרא תירוץ זה: אם כן למה שינתה הסיפא מהגידון השנוי
ברישא ועברה לדון בדין קידושי האחים, הלא היה לה להמשיך
באותו דין וליתני ו-ולשנותי הכל בבבא אחת, החולץ ליבמתו וחרד
וקדשה ומת, לדברי חכמים צריכה חליצה מן האהין, ולדברי רבי
עקיבא אין לה עליו בלום.

1 אבל אם היתה אמו אנוסת אביו ולא נשאת לאהיו מאביו,
2 ומת האב בלא בנים ונפלה לפני בנה ליבום (ציוור א), זו היא אמו
3 שפוטרת אף את צרתה מן החליצה והיבום. שהרי תפסו בה קידושי
4 המת אפילו לרבי יהודה, ודינה ככל ערוה הפוטרת את צרתה
5 כשהיא במקום יבום. ואף על פי ששנו חכמים כמשנתנו המש עשרה
6 עריות, יש לנו להוסיף עליהן את הערוה השש עשרה, כגון אמו זו
7 שהיא אנוסת אביו.
8 הגמרא מקשה על לוי: אמר ליה ריש לקיש לרבי יוחנן, ללוי דאמר
9 דאי נמי קהני - שהמשנה שונה אף נשים שנישאו למת באיסור,
10 לתני ו-היה לה לשנותו גם את החולץ ליבמתו ואחר כך חור וקדשה
11 ומת בלא בנים, דמנו דאיהי - שמתוך שהיא אסורה, צרתה נמי
12 אסורה, שהלכה בדינה, שלאחר שחלץ היבם ליבמתו פקעה
13 זיקתה, ומעתה היא אסורה עליו. אך אין חזור עליה כרת של אשת
14 אח שלא במקום מצוה, אלא אסורה היא באיסור לאו בלבד,
15 כמבואר בהמשך סוגייתנו. ונחלקו להלן רבי יוחנן וריש לקיש
16 בענין זה, לרבי יוחנן לאחר חליצתו של אחד מהם כל אחי המת
17 אסורים בלאו בלבד ולא בכרת, ואילו לריש לקיש רק החולץ
18 עצמו בלאו, אבל על שאר האחים היא חזרת להיאסר באיסור
19 כרת כאשת אח שלא במקום מצוה. ואף פטור צרה מצינו בה, כגון
20 שהיו ראובן שמעון לוי ויהודה אחים, ונשא שמעון את שרה ונשא
21 לוי את רבקה, ומת לוי בלי בנים ונפלה רבקה לפני האחים ליבום.
22 וחלץ שמעון לרבקה ונאסרה עליו בלאו, וחזר וקידשה ותפסו
23 קידושיו, שהרי קידושין תופסין בחייבי לאוין, ומת שמעון בלי
24 בנים ונפלו נשיו לפני אחיו ליבום (ציוור ב). ומאחר שלשיטת ריש
25 לקיש היא אסורה על האחים באיסור כרת של אשת אח שלא
26 במקום מצוה מחמת האב הראשון, אם כן אף תפטור את צרתה
27 מן החליצה ומן היבום, ומדוע לא הוזכרה במשנה אף חלוצה זו.
28 מתרצת הגמרא: אמר ליה רבי יוחנן, המשנה אינה שונה חלוצה זו
29 לפי שאינה בצרת צרה. שכן לא מצינו צרת צרה אלא במקום
30 שהערוה אסורה רק על אחד מאחי המת, ויבם אח אחר המותר
31 בה את צרתה, ולו אשה אחרת מלבדה, ומת אף הוא בלא בנים
32 ונפלה לפני האב הראשון ליבום, שאף אשתו השנייה של אחיו
33 השני אסורה עליו משום שהיא צרת צרתה של הערוה הראשונה.
34 אבל באופן שחלץ לה האב המת וקידשה, לא יתכן שתתייבם לאף
35 אחד מהאחים לאחר מותו, לא היא ולא צרתה, שהרי היא אסורה
36 על כל אחי המת באיסור כרת (ציוור ג).
37 מקשה הגמרא: ולימא ליה רבי יוחנן לריש לקיש, שחלוצה זו חייבי
38 לאוין היא, ואינה מחייבי כריתות, וחייבי לאוין בני חליצה ויבום
39 נינהו, ואין פטורות מיבום אלא חייבי כריתות בלבד. שהרי לשיטת
40 רבי יוחנן לא רק לגבי החולץ פקע האיסור כרת של אשת אח ואין
41 בה אלא איסור לאו בלבד, אלא אף לגבי שאר האחים. ואם כן
42 לשיטתו היה לו להשיב לריש לקיש שלא שנתה המשנה חלוצה
43 משום שהיא וצרתה חייבות בחליצה, כיון שחייבי לאוין בני
44 חליצה ויבום, ולמה הוצרך להשיבו לפי שאינה בצרת צרה.
45 מתרצת הגמרא: רבי יוחנן לדבריו של ריש לקיש קאמר ליה. וכך
46 הסיבו, לדידי ו-לשיטתי שכל האחים אינם חייבים כרת על
47 החלוצה, ודאי אין להקשות מדוע המשנה אינה שונה חלוצה,
48 שהרי חייבי לאוין הם, וחייבי לאוין בני חליצה ויבום נינהו. אלא
49 אפילו לדידה שחייבי כריתות נינהו, יש לה לפטור את צרתה מן
50 החליצה ומן היבום, מכל מקום לא נשנתה במשנה לפי שאינן
51 בצרת צרה.
52 הגמרא מביאה את מחלוקת רבי יוחנן וריש לקיש ביבמה שחלץ
53 לה אחד האחים: איתמר, החולץ ליבמתו, וחרד החולץ וקדשה, אמר
54 ריש לקיש, רק הוא ו-החולץ אין חייב על ביאת החלוצה פרת, אלא
55 עובר עליה בלאו בלבד. ואולם האהין האחרים שלא חלצו חייבין
56 על החלוצה פרת. ואם היו לו למת שני נשים, וחלץ אחד מהאחים
57 לאחת מהן, אין צרתה צריכה חליצה בפני עצמה, אלא נפקעת
58 זיקתה על ידי חליצת הראשונה, שנאמר 'בית חלוץ הנעל', ודרשו
59 בית אחד הוא חולץ, ואינו חולץ שני בתים. ועל אותה הצרה בין
60 הוא ו-החולץ ובין שאר האחים חייבין על הצרה פרת. שכן אפילו
61 החולץ עצמו לא ניתק ללאו אלא על החלוצה בלבד, אבל לא על